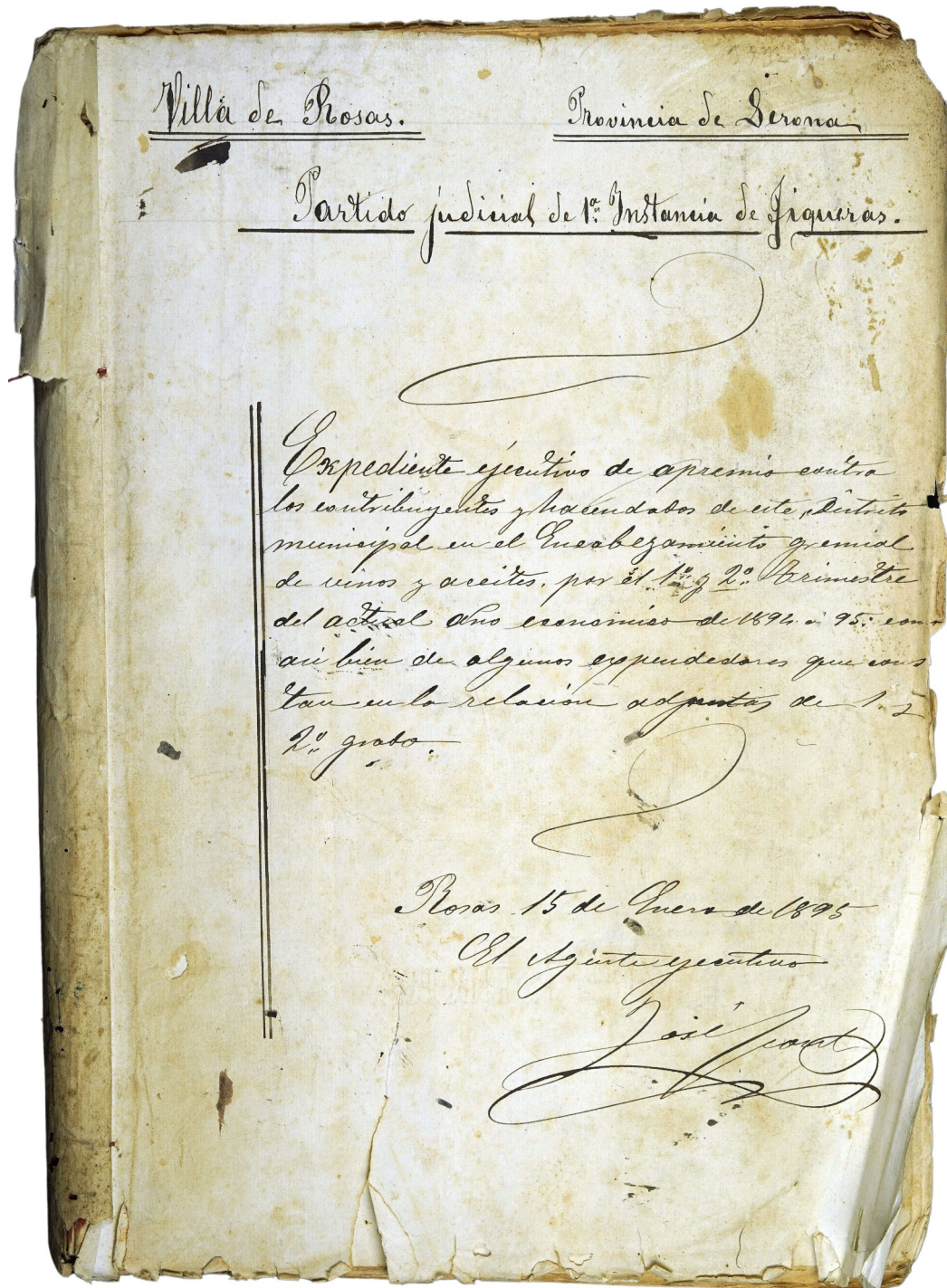

El document del mes de gener de 2023 de l'AMR

Roda el món i torna al Born

La lenta, però decidida, recuperació del patrimoni documental municipal

Dades arxivístiques

CAT AMR, 12. Fons Família Romañach Ferrer, expedient executiu de constrenyiment contra els contribuents i hisendats d'aquest districte municipal per l'encapçalament gremial de vins i olis del primer i segon trimestres de l'actual any econòmic de 1894-1895. 15 de gener de 1895 – 23 de març de 1895. Castellà.

Història arxivística

El refrany que dóna títol a aquest Document de Mes és absolutament cert i ajustat a la història d'aquest expedient. Després de més de 100 anys en poder de la família Romañach Ferrer, el dia 23 d'agost de 2022 les senyores Sílvia i Míriam Romañach Cabrero feren donació de l'esmentat document a l'Ajuntament de Roses, que n'és el legítim propietari. La raó que aquest expedient estigués en mans de la família Romañach Ferrer és que l'alcalde l'any 1894 era Francisco "Pancho" Romañach Berta, besavi de les donatàries. Malgrat que la pràctica de guardar-se documentació oficial per part d'alguns càrrecs públics no és legal, sí que ha estat habitual, més per la debilitat històrica del sistema polític espanyol que per la mala fe dels representants polítics locals. De fet, aquesta característica no és exclusiva d'aquest cas, sinó que s'ha identificat en molts altres arxius ingressats a l'AMR. En tot cas, ens en felicitem per la recuperació del patrimoni documental municipal.

Contingut

El primer que cal explicar és que el document d'aquest mes és un expedient, és a dir, un document múltiple, format per l'agregació cronològica de diversos documents simples. La finalitat última de l'expedient administratiu és deixar constància de com s'ha tramitat un assumpte per tal que qualsevol persona pugui comprovar que no s'ha violat la legalitat.

D'aquesta manera, en aquest expedient es tramità el procediment de constrenyiment, o d'execució forçosa, per al cobrament dels deutes que una bona colla de contribuents havien deixat de pagar de les imposicions sobre els vins i els olis. L'expedient seguia les passes administratives necessàries que el marc legislatiu del moment obligava a realitzar per a garantir l'honestedat de tot el procés. Així, per exemple, l'expedient inclou l'edicte que l'autoritat municipal dictà per a fer els pagaments dels deutes; evidentment, la llista de deutors i de les quantitats que havien de satisfer; les actes de l'agent cobrador que donaven fe de la publicació dels anuncis imprescindibles perquè tothom conegués aquest procés de cobrament executiu; les notificacions a cadascun dels interessats que no havien pagat; les diligències administratives que testimoniaven les passes realitzades pels funcionaris municipals; les providències dels embargaments proposats contra els deutors, etc.

Totes aquestes feines s'allargaren durant tres mesos, fins al març de 1895, i donaren lloc a un plec de documents força voluminós.

Context

De vell antuvi, una documentació amb aquest caràcter econòmic i, sobretot, fiscal pot semblar feixuga i poc interessant de consultar. Però, com gairebé tot, és l'òptica amb la que es miren les coses la que acaba per definir-ne l'interès. I aquest expedient de constrenyiment no és diferent. Per exemple: si ens fixem amb el nombre de morosos, fins a 308 d'un total de 491 contribuents, i la quantitat que entre tots ells devien a l'erari públic, 3.451,40 pessetes del moment, la cosa ja era més "divertida". Es tractava d'una immensa majoria! Ningú pagava! El caràcter refractari al pagament era ben profund i enquistat, perquè després d'una primera crida municipal a liquidar el que es devia, el panorama no va millorar gens: només havien pagat 25 persones més, és a dir, encara hi havia 283 morosos que devien 3.306,63 pessetes! En definitiva, aquest expedient de constrenyiment permet entreveure els límits d'una dèbil i poc eficaç administració pública i les dificultats de les autoritats per imposar el compliment de la llei a les acaballes del segle XIX. Tot plegat és el resultat de les turbulències polítiques i bèl·liques d'un segle convuls, causades per la construcció del Règim Liberal.

APREMIO DE PRIMER GRADO.

Término municipal *Cincabarriments gremial de viños y*
 DE *Roses* Contribución *a cellos.*

Don *Miguel Salomó* 1.º Trimestre de 1876/1875 Recaudador de contribuciones de este pueblo:

Certifico: Que los individuos que aparecen en esta relación son los contribuyentes cuyas cuotas no han podido hacerse efectivas en el término expresado anteriormente, y contra los cuales procede el apremio de PRIMER GRADO, establecido en el artículo 14, de la Instrucción de 12 de Mayo de 1888

Número de orden	Fecha en que se verifica el pago.		NOMBRES	Cuotas.		Recargos.		TOTAL.	
	Mes.	Día.		Pesetas.	Cents.	Pesetas.	Cents.	Pesetas.	Cents.
1			<i>Antet Sabten i hijo</i>	5	58		27	5	85
2			<i>Antet August Fernando</i>	9	52		47	9	99
4			<i>Antet Miquel Salvador</i>	1	29		07	2	01
5			<i>Antet Lluís</i>	3	71		18	3	89
6			<i>Blado Narciso</i>	1	00		05	1	05
7			<i>Berit Ana Pedro</i>	3	71		18	3	89
9	X		<i>Berta Gaudí Andreu (olvido)</i>	5	55		27	5	82
11			<i>Bingut Juan Rosa</i>	5	55		27	5	82
15			<i>Bingut Juan</i>	9	12		45	9	57
16			<i>Bonnet Marc Lluís (1)</i>	1	76		09	2	03
17			<i>Bonnet Lluís</i>	1	50		07	1	57
18	X		<i>Berta Casty Rafael</i>	4	50		22	4	72
19			<i>Berta Carbonell Rosa</i>	4	76		24	5	00
21			<i>Buscador Ferrn Pedra (su esposa)</i>	5	56		27	5	83
22	X		<i>Buscador Narciso de August</i>	2	76		18	3	92
23			<i>Berta Salvador</i>	2	64		12	2	66
26			<i>Berta Catalina</i>	2	58		19	2	69
28			<i>Beradi Domingo</i>	3	22		18	3	40
29	X		<i>Bonnet Berta Francisco</i>	10	22		57	10	79
SUMA				86	81		425	94	06

(1) 1.º 2.º 3.º ó 4.º trimestre, el que sea.

Més informació

Mariano García Ruipérez, *Manual de Hacienda para archiveros municipales*, Múrcia, ed. Tres Fronteras i Archivo General de la Región de Múrcia, 2008.